

SACHARA

Jis važiavo miestan. Tat žinojo visi.

Vaikas, nelaukdamas tėvų, pirmas atidarė duris į dvarelį seklyčią ir nustebo: seklyčia buvo gražiai išpuošta, labai apšviesta, pilna žmonių ir jauki.

Vaikas buvo striktelėjęs atpakaliop, bet susilaikė. Tai nepridera jam. Jis pradėjo sveikintis paeiliui su visais.

Susibūrė vaikų kuopon. Žaidė. Šaudė dovanotais pistoletais į kartoninį siekį.

– Ar ponas Mykolas važiuoji miestan? – užkalbino jį „Stasiūnė“, dešimties metų mergaitė.

Jam patiko „ponas“ ir nustatė pobūdį tolimesniam pašnekesiui.

– Taip, šiandien. Neužilgo. Reikia nepasivėlinti traukinin.

– Šiandien! Tuoju? – suskubo atsiliepti apstojusi jį vaikų kuopa.

Jis norėjo žaisti: kunigas ir altorius (taip vaikai žaidė), bet susigriebė: tai ne jam.

Stasė, gražia suknele apsirėdžiusi, graži, priėjo prie jo, stovinčio susimąščius atstu nuo vaikų ties alyvomis. Pagyrė jo brolių:

– Jis įdomus.

Tat vaikui labai nepatiko. Jį užgavo, kad kas nors kitas, be jo, gali būti įdomus. Jis skaitė daug knygų.

Vieno žodžio jis negalėjo suprasti. Tai žodis: meilė. Kas tai? Argi Stasytė?

– Aš sakau sudieu tamstai. Reikia važiuoti. Sudieu, Stasyt. Stasė vos neverkė.

Sudieu...

Vežimas, įgraudamas savo tekinais galias vagas į vieškelio patįžusį kelią, ilgas valandas tarškėjo stoties linkui ir Krapnojo nejaukus rudens lietus.

Gūnia užsimetęs, nauju švarku apsirėdęs, jis kalbėjosi vienas su savim.

Tamsi seklyčia slibinų saugoma ir nakties prislėgta. Net stogas subraškėjo ir troba sulindo žemėn. Langai iki pažemės.

Seklyčioj, kurioj būdavo pirma taisomos krikštynos, susirinkimai, valgomi „mazurkai“ ir geriama skani arbata su uogienėmis, dabar guli lavonas. Jo dėdė, miręs nuo padusio. Su ilga pageltusia nosimi, išsikišančia iš karsto.

Lavonas, įsitvėręs braškančiais pirštais į eglyno briaunas, keliasi ir sako:

– aike, bėk atnešk man taboko. Stambuolio! – Ir vėl atsigula.

Vaikas vienas. Seklyčioj nieko nebeliko. Be žmonių, likusių gryčioje, į kuriuos nenubėgsi, lavonui kelią pastojus.

Senis, saugojęs trobą iš lauko, prikišęs prie mažo langelio sušalusią barzdą, sako:

– aike, kodėl neklausai? Bėk, atnešk dėdei taboko! Balsas iš seklyčios ramiai atsiliepia:

– My oliuk, paduok man žvakę, aš negaliu skaityti *Gazeta Świąteczna**.

Nesiprausęs kipšas bezliepyčia, užsikoręs ant krosnies ir pasiūstas turbūt vėlės nepažiopsoti, besiraižydamas savo pakulotomis blauzdomis ir besinarplinėdamas, nuvertė nuo zimso liktorių ir pilkųjų muilą, tetos padžiautą.

Vaikas stiebiasi ant lovos ir žiūri.

– tasė...

Stasė nemiega, bet ji bijo atsiliepti.

Atsargiai eidamas ir bijodamas, kad jį kas nenustvertų, jis prisiartina prie Stasės ir atsisėda ant lovos briaunos.

---

* *Gazeta Świąteczna* – Varšuvos lenkų laikraštis, ejęs 1881–1939.

– Aš čia. Tu nebijok.

Nepaprastai širdingai kalba abu drauge „Tève mūsų“, nors su korektūros klaidomis ir skubiai.

Tylu.

Jie susiglaudžia ir klauso šios įstabiosios tylos ir užmiega.

– Vaikai, vaikai, kelkitės! Aje aje. Tai gėda su mergoms miegot!..

Namiškiai sugrįžo su svečiais pakasynosna.

Šalia jo vežime, ant sudrėkusių dobily, taip pat gūnia užsitempę, o užsitempę per daug, kad net veidų nematyti, kukždasi rudasis kalvis – vaiko palydovas toliman miestan, važiuojas savo akių gydyti, ir merga, važiuojanti į savo brolių miestan uždarbiauti.

– Martynai, leisk... – čirpia merga.

Kumetis, tabaluodamas į visus šonus, kaip be kompasu paleistas į jūras laivas, virtuliavo ir snaudė. Tat – vežimo įgula.

Kas ta meilė? Maža, didelė raide rašoma, minima romanuose. Suščiuvo paukščiai.

Nedrąsiai praskleidė tamsų dangų pazara ir pažvelgė ūkininkų pasaulin savo skaisčiu, kiek pablyškusiu dar nuo sopulingos nemiegamos nakties auksiniu veidu.

Stoties kaminai rūko.

Iš tolumos tarškėjo pailsęs traukinys.

Miestas didesnis už eglyną, kur žmonės be perstojo važiuoja, šaukia, ūžia, gąsdina.

Išlaikęs kvotimus, vaikas buvo įjungtas gimnazijon.

Papildęs savo enciklopedijos žinias, jis skaitė kas pakliuvo. O taip pat mokėsi geografijos.

Bute tuščia.

Nuo naujai išdažytų langų kvepia laku ir dažais.

Ties krosnim atsisėdęs pradeda:

– Sachara – nepe einami smėlingi tyrai su oazėmis keleiviams atsigavinti...

Jis stabtelėja. Stop!

Jis sugavo naują mintį.

Jis gali padaryti garvežį, einantį nuo klotimo iki jaujos lauke.

Reikia paimti katilas, pritaistyti triūbos...

Jis moka padaryti garvežį.

Arba, dar geriau, įsukamą laivą, upe leidžiamą.

Jis atsistoja ir matuoja atstumą nuo krosnies iki lango. Tokio ilgumo bus laivas. Čia bus mašina, čia bus Stasei...

– Sachara – nepe einami tyrlaukiai su labai silpnai apsireiškiančia gyvūnija. Tik oazės keleiviams atsikvėpti. Nesuradus oazių, visi karavanai ir keleiviai gali žūti.

Jam Sachara atrodo kitaip, negu rankvedy atvaizdinta.

Nustojęs svajoti apie indijonus, daugiau domėjosi tikybos klausimais. Kad nuo jų atsikvėptų, kad greičiau juos išrištų – kelionė. Rytų žmonės su baltais apsiaustais, „minties koncentravimas“ ir – tyrlaukiai.

– Su manim geriau atsitiko...

– Me gos?

– Je

Kalbasi priemenėje du liokajai.

– asiuntė mane pulkas kaipo pulko raštininką miestan. Nors užsimušk, kambarių viešbučiuose nėra. Įvargau, o rytoj darbas.

– Tai užėjai į mergas...

– Je! Sulygau, užkalbintas vienos juodplaukės (geltonplaukės – ne mano skonis). Išmiegojau, susišildžiau. O rytoj – vis vien tie patys trys rubliai.

– Tai boboms vis blogiau.

– Na, nesakyk. Sostinėje aš žinojau namą, kur buvo užlaikomi vyrai. Švarūs, krakmoluoti, išskusti. Ateina kokia nuometuota motera. Paskambina. Atidaro – įleidžia. Pabaigta.

– Je!

Vaikas žiūri pro langą į gatvę.

Restorano sodely griežia automatiškai įsukami vargonai. Jiems pritaria dzilinguodami ir uždami skaidrūs skambučiai.

Ties jaunomis drebulėmineužilgo s sustatykaip ti striteris, aliukai. iš Merkovos g sugrįjinos geria žęs, šnapspamatys.ą, valgo paspirgintas bulbes ir juokauja su vyrais.

Vos neverkdamas vaikas klausia:

– O! Kas ta meilė? Tik aš sužinočiau.

Vaikas nori eiti į draugus, surengus draugiją, laivais irtis.

Tarnai išeina.

Jis lieka vienas bute.

Išima medinę stambiai sukaltą dėžutę ir skaito laišką.

Paprastas atvirukas. Viena bavarietė, vyniojanti siūlus kamuolin, ties ja žaidžia katinėlis. Pro beržų kamienus – pavasario pievos. „Mylimas Mykolai...“

– Aš ne dzert acėjau... jau!

Butan įsiveržia girta kaimynė tarnaitė-tešla. Šoka.

Su ja šoka jo namų tarnaitė.

Kviečia degtinės paragauti.

Jis nenori, bet, vyriškumo verčiamas, – be to, jam pinigų pristigus, jis yra pasiskolinęs iš tarnaitės septyniasdešimt tris kapeikas žvaigždėto dangaus atlasui pirkti, – išgeria.

Beždžionė tampo jį: „Šok, šok!“

– Ula la. Uha!

Bobos sukibusios šoka.

– Sa o mielų prilunkic acėjau... jau!

– Česnako, dešros duokit! Raugytų agurkų.

– e ve-e! – verkia ragana. Jis išvaro jas.

Jis suglaudžia savo turtą – eglinę dėžutę, talpinančią laiškų pundelį, sudžiūvusią rožę ir dienynį, ir išeina miestan.

Jau vėsu.

Sachara taip arti.

Jis net palmėn susidūrė.

Arabai tokie narsūs, kaip ir jų arkliai.

Jam prisimena Mickevičiaus Jaguarai, Lietuvos pievos ir Lietuvos pievų gražiausioji gėlė, kurią jis neužilgo kaip riteris, iš kovos sugrįžęs, pamatys.